

ВІДГУК

офіційного опонента

доктора юридичних наук, професора Чеховської Грини Василівни на дисертацію Колодчини Роксолани Володимирівни на тему: «Адміністративно-правове регулювання надання психіатричної допомоги в Україні», подану до захисту у спеціалізовану вчену раду Національного університету біоресурсів і природокористування на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право

Ступінь актуальності обраної теми. Сфера охорони психічного здоров'я тривалий час була пов'язана з порушенням прав людини. Такі випадки негативно позначались на загальному стані людини і негативно впливали на її психічне здоров'я. Крім того сфера психіатрії завжди сприймалась як примус і обмеження прав людини. Доводиться констатувати, що українська система охорони психічного здоров'я в цілому успадкувала організаційну структуру, а також стратегії та практики радянської системи. Вона є централізованою та зосередженою на біомедичних підходах надання допомоги, які значною мірою спрямовані на лікування у стаціонарних відділеннях закладів охорони здоров'я або закладів довготривалого перебування соціальної сфери. Це зумовлює високий рівень інституалізації і відповідно – сегрегації, стигматизації та дискримінації пацієнтів, а також призводить до низького рівня доступності допомоги у сфері психічного здоров'я. Згідно з даних Інституту метрики та оцінювання в системі охорони здоров'я (IHME) при Вашингтонському університеті, Україна, орієнтовно, посідає 5 місце в світі за рівнем смертності через розлади, пов'язані з вживанням психоактивних речовин, 6 місце в світі за рівнем непрацездатності через психічні та поведінкові розлади внаслідок вживання психоактивних речовин та 6 місце в світі за рівнем втрати років працездатного життя через депресивні розлади.

Окрім того в Україні відсутні правові механізми регулювання психологічної допомоги особами з вищою немедичною освітою, що провокує виникнення низки проблем у сфері відносин надавачів та отримувачів таких послуг. Психологи та психотерапевти без медичної освіти практикують не маючи сертифікації та професійного супроводу, їх психологічна та психотерапевтична практика не врегульована, що, зі свого боку, впливає на якість такої допомоги і загальний рівень психічного здоров'я населення, знижує довіру до фахівців у сфері психічного здоров'я та дотримання ними етичних стандартів¹.

Наведене вище сприяє щорічному збільшенню показників психічних розладів в Україні і неспроможність діючої системи надання психіатричної допомоги протистояти сучасним викликам у сфері охорони психічного здоров'я нації.

Доводиться констатувати, що проблема адміністративно-правового регулювання надання психіатричної допомоги в Україні не знайшла належного вирішення, що негативно позначається на реалізації зазначеного права в особливих умовах воєнного стану та стане особливо критичною у повоєнний період, коли кількість осіб, що потребують психіатричної допомоги може істотно збільшитись.

Усе це доводить актуальність обраної тематики дослідження і розробки пропозицій щодо удосконалення системи охорони психічного здоров'я нації і відповідного законодавства.

Вважаємо, що обрана тема дисертаційного дослідження є дуже важливою для науки адміністративного права, оскільки на даний час існує незначна кількість теоретико-правових досліджень, присвячених адміністративно-правовому регулюванню відносин у сфері надання психіатричної допомоги. У свою чергу, дослідження спрямоване на визначення теоретико-правових засад,

---

¹ Пояснювальна записка до проекту Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо охорони психічного здоров'я та психологічної допомоги. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/pubFile/1850076>

виявлення тенденцій надання психіатричної допомоги в Україні, а також у визначенні проблем її адміністративно-правового регулювання та розробці практичних рекомендацій і пропозицій щодо вдосконалення національного законодавства у досліджуваній сфері.

Тому необхідно вказати на те, що наукове дослідження здійснене Колодчиною Р.В. є досить актуальним і своєчасним.

Оцінка наукового рівня дисертації і наукових публікацій здобувача.
Дисертацію виконано у ПВНЗ «Університет сучасних знань». Методологічною основою дисертації є сукупність методів і прийомів наукового пізнання, що дали можливість системно досліджувати адміністративно-правове регулювання надання психіатричної допомоги в Україні. Досить логічним на науково обґрунтованим є вибір методів дослідження, за допомогою яких розкрито проблема та сформовані відповідні висновки та пропозиції. Зазначимо що, підбір загальнонаукових та спеціальних правових методів дозволив обґрунтувати результати дисертаційного дослідження з наукової точки зору та довести правильність запропонованих у роботі висновків.

Винесені на захист наукові положення дисертаційного дослідження належним чином були оприлюднені у п'яти наукових статтях у вітчизняних фахових виданнях; одній статті, що опублікована у науковому періодичному виданні іншої держави, п'яти тезах. У зазначених публікаціях науково обґрунтовано та визначено завдання, проблему та шляхи її вирішення.

Під час підготовки дисертаційного дослідження авторкою було використано 305 джерел наукової та інформаційної літератури як національних так і іноземних авторів. Широкий діапазон використаних джерел говорить про всебічний аналіз проблематики, вивчення наукових думок вчених із питань пов'язаних із суспільними відносинами, що виникають у сфері охорони психічного здоров'я.

Науковість та обґрунтованість сформованих у роботі висновків забезпечена належною та об'єктивною кількістю емпіричного матеріалу.

Автореферат дисертації відповідає її змісту та повністю відображає основні положення і результати дослідження. Дисертацію та автореферат оформлено відповідно до встановлених МОН України вимог.

Новизна представлених теоретичних та/або експериментальних результатів проведеного здобувачем дослідження, повнота викладу в опублікованих працях. Представлені Р.В. Колодчиною результати здійсненого дисертаційного дослідження засвідчують їх наукову новизну яка полягає у тому, що представлена робота є одним із перших в Україні комплексних досліджень, в якому з урахуванням новітніх досягнень правничої науки, розкрито зміст і особливості адміністративно-правового регулювання надання психіатричної допомоги в Україні та сформульовано висновки і пропозиції щодо вдосконалення законодавства у досліджуваній сфері.

До найбільш вагомих з точки зору наукової новизни слід віднести сформульоване авторське визначення поняття адміністративно-правового регулювання надання психіатричної допомоги як діяльності органів публічної адміністрації, спрямованої на упорядкування, охорону і розвиток суспільних відносин у сфері надання психіатричної допомоги в Україні, та здійснюваної за допомогою адміністративно-правових засобів з метою забезпечення прав осіб із психічними розладами та тих осіб, які перебувають у групах ризику погіршення психічного здоров'я; усунення дискримінації при доступі до загально-медичних, соціальних, освітніх послуг; запобігання, попередження, реабілітації і профілактики психіатричних захворювань та дотримання гарантій реалізації права на охорону психічного здоров'я. Також у роботі систематизовано гарантії прав осіб з психічними розладами з урахуванням предметної спрямованості, відповідно до чого виділено фінансові, соціальні, інтеграційні гарантії захисту і представництва та розкрито їх зміст. Заслуговують на увагу обґрунтовані

авторкою положення щодо необхідності узгодження Національного класифікатора України ДК 003:2010 з основними положеннями Міжнародної стандартної класифікації ISCO-08, а також пропозиції щодо наділення Міжвідомчої координаційної ради з питань охорони психічного здоров'я та надання психологічної допомоги особам, які постраждали внаслідок збройної агресії РФ проти України, не лише консультативно-дорадчими, а й контрольними функціями, що є особливо актуальним в умовах війни, а також в рамках виконання Національної програми психічного здоров'я та психосоціальної підтримки.

Авторкою доведено доцільність побудови чотирьохрівневої системи охорони психічного здоров'я: неформальні послуги; послуги на рівні первинної медичної допомоги; спеціалізована психіатрична допомога; послуги, що надаватимуться у судових психіатричних лікарнях, а також обґрунтовано необхідність створення в Міністерстві охорони здоров'я України у структурі Директорату медичних послуг відділу з питань охорони психічного здоров'я з метою забезпечення міжвідомчої координації (взаємодії) роботи суб'єктів державного, регіонального і місцевого рівнів щодо охорони психічного здоров'я.

Заслугує на увагу позиція авторки щодо доцільності розробки і затвердження Порядку організації надання психосоціальної реабілітації; Типового положення про мобільну мультидисциплінарну команду, яка надає психіатричну допомогу; Типового положення про центри психосоціальної та професійної реабілітації пацієнтів психіатричного профілю. Запропоновано структуру Типового положення про центри психосоціальної та професійної реабілітації пацієнтів психіатричного профілю.

Авторкою удосконалено підхід до класифікації адміністративних правопорушень у сфері надання психіатричної допомоги за таким критерієм їх виокремлення, як об'єкт протиправного посягання. До таких адміністративних

правопорушень віднесено ті, що передбачені у статтях: 42, 42-4, 44-1, 44-2, 44-3, 45, 45-1, 46, 46-2 КУпАП.

На підставі проведеного дослідження дисертанткою обґрунтовано пропозиції, спрямовані на вдосконалення законодавства у досліджуваній сфері, зокрема запропоновано внести зміни до Закону України «Про психіатричну допомогу».

Вважаємо, що дисертаційне дослідження Колодчини Р.В. проведено на належному науково-методичному та методологічному рівнях, результати та основні положення дисертації, що виносяться на захист, відповідають усім вимогам що висуваються для здобуття ступеня кандидата юридичних наук, є обґрунтованими, логічними, мають відповідний ступінь наукової новизни та практичне значення, тому, зважаючи на вище викладене, можемо зробити висновок про те, що здобувачка в достатній мірі опанувала методологію наукової діяльності та заслуговує на позитивну оцінку опонента.

Наукова обґрунтованість отриманих результатів, наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Дисертація Колодчини Р.В. є одним із перших в Україні системних досліджень, в якому з використанням сучасних методів наукового пізнання та з урахуванням новітніх досягнень правничої науки сформовано теоретичні положення щодо адміністративно-правового регулювання відносин у сфері охорони психічного здоров'я, розроблено практичні пропозиції спрямовані на удосконалення механізму правового регулювання цих відносин.

За результатами проведеного дослідження сформульовано нові наукові положення, пропозиції та висновки. В роботі представлений критичний аналіз попередніх наукових розробок, доводиться доцільність здійснення комплексного дослідження адміністративно-правового регулювання надання психіатричної допомоги, розроблені розробка практичних рекомендацій і пропозицій, спрямованих на вдосконалення національного законодавства у цій сфері.

Висновки зроблені здобувачкою в роботі мають достатній рівень обґрунтування, цілий ряд положень та пропозицій сформульовано вперше, вони мають високий ступінь наукової новизни, їх обґрунтованість не викликає зауважень. Пропозиції щодо змін до законодавства належним чином обґрунтовані та логічно доведено їх практичну значимість. Рекомендації в дисертаційній роботі науково аргументовані та ґрунтуються на висновках дослідження.

Рівень виконання поставленого наукового завдання, оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності. Постановка завдань, визначення об'єкту, предмету та мети дослідження чіткі і зрозумілі і повною мірою відповідають встановленим вимогам.

Метою дослідження є комплексне розкриття теоретико-правових засад, виявлення тенденцій надання психіатричної допомоги в Україні, а також визначення проблем її адміністративно-правового регулювання та розробка практичних рекомендацій і пропозицій, спрямованих на вдосконалення національного законодавства у цій сфері. Завдання поставлені здобувачкою для дослідження загалом виконані і мета досягнута.

Методологічною основою дисертації визначено сукупність методів і прийомів наукового пізнання, що дали можливість системно досліджувати зміст і особливості адміністративно-правового регулювання надання психіатричної допомоги в Україні.

Підбір методів наукового дослідження дає можливість говорити про системність, науковість та логічність при здійсненні дисертаційного дослідження та, відповідно, при підготовці висновків та науково обґрунтованих пропозицій, викладених у роботі.

Поставлені наукові завдання виконані на належному методологічному рівні, що свідчить про те, що дисертантка оволоділа компетенціями властивими рівню кандидата юридичних наук.

Теоретичне і практичне значення результатів дослідження. Теоретичне значення даної роботи полягає у формуванні теоретичних положень щодо адміністративно-правового регулювання надання психіатричної допомоги. Зокрема, авторкою здійснено аналіз наукових поглядів щодо сутності адміністративно-правового регулювання надання психіатричної допомоги та визначено його зміст. На підставі проведеного дослідження сформульовано визначення понять: «адміністративно-правове регулювання надання психіатричної допомоги», «адміністративно-правова охорона психічного здоров'я», «адміністративно-правові гарантії реалізації прав, свобод і законних інтересів осіб, які страждають на психічні розлади» та здійснено їх характеристику. Дослідницею систематизовано гарантії прав осіб із психічними розладами з урахуванням предметної спрямованості, відповідно до чого виділено фінансові, соціальні, інтеграційні гарантії захисту і представництва та розкрито їх зміст. Виокремлено ознаки адміністративно-правових гарантій прав осіб із психічними розладами. До яких віднесено: урегульованість нормами права; результат діяльності уповноважених суб'єктів; комплексна спрямованість, тобто взаємозв'язок правових і позаправових (економічних, соціальних) гарантій; забезпечення належної реалізації матеріально-правових норм; адаптація гарантій до видів правового статусу особи та конкретних правовідносин. Удосконалено науковий підхід до визначення змісту поняття «функції адміністративно-правового регулювання надання психіатричної допомоги», під якими запропоновано розуміти напрями діяльності уповноважених органів державної влади та місцевого самоврядування у сфері надання психіатричної допомоги, що реалізуються за допомогою сукупності адміністративно-правових засобів з метою організації ефективної діяльності з надання психіатричної допомоги та спрямовані на досягнення певних результатів. З урахуванням предметної спрямованості та з метою напрацювання понятійно-категоріального апарату у сфері надання психіатричної допомоги удосконалено визначення понять:

«охорона психічного здоров'я», «форма адміністративно-правового регулювання надання психіатричної допомоги», «засоби адміністративно-правового регулювання надання психіатричної допомоги». Дістали подальшого розвитку наукові підходи до визначення змісту поняття «метод адміністративно-правового регулювання надання психіатричної допомоги», під яким запропоновано розуміти сукупність прийомів та засобів правового впливу держави на суспільні відносини у сфері надання психіатричної допомоги, спрямованих на обстеження стану психічного здоров'я осіб на підставах і в порядку, визначених законодавством про психіатричну допомогу, профілактику, діагностику психічних розладів, лікування, нагляд, догляд, медичну та психологічну реабілітацію осіб, які страждають на психічні розлади, в тому числі внаслідок вживання психоактивних речовин, з метою їх належного регулювання та впорядкування. Також дістало подальшого розвитку класифікація суб'єктів адміністративно-правового регулювання надання психіатричної допомоги залежно від основної специфіки діяльності суб'єктів, які безпосередньо здійснюють адміністративно-правове регулювання надання психіатричної допомоги або мають опосередкований вплив: суб'єкти, наділені повноваженнями щодо формування нормативно-правового забезпечення психіатричної допомоги; суб'єкти, наділені повноваженнями щодо реалізації стратегій у сфері психіатричної допомоги, фінансування, кадрового і матеріально-технічного забезпечення галузі; суб'єкти, діяльність яких пов'язана з безпосереднім наданням психіатричної допомоги; суб'єкти, наділені повноваженнями щодо контролю за дотриманням встановлених норм і правил при наданні психіатричної допомоги, а також їх відновлення у разі порушення.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що сформульовані положення, висновки та пропозиції мають теоретичний та практичний інтерес, можуть бути використані для подальших наукових досліджень пов'язаних з удосконаленням механізму правового регулювання

надання психіатричної допомоги. Отримані дисертанткою результати використані і ще можуть бути використані у науково-дослідній сфері – як підґрунтя для подальших теоретико-правових досліджень проблемних питань, пов'язаних з удосконаленням адміністративно-правового регулювання надання психіатричної допомоги в Україні (*довідка про впровадження результатів дисертаційного дослідження у науково-дослідну діяльність Науково-дослідного інституту публічного права від 16 лютого 2023 р.*); правотворчій діяльності – під час розробки й удосконалення нормативно-правових актів, за допомогою яких здійснюється правове регулювання надання психіатричної допомоги в Україні; правозастосовній практиці – для вдосконалення діяльності суб'єктів адміністративно-правового регулювання надання психіатричної допомоги в Україні; освітньому процесі – під час викладання навчальних дисциплін, а також у процесі підготовки підручників і навчальних посібників з дисциплін «Адміністративне право» та «Доктрина публічного права» (*акт впровадження результатів дисертаційного дослідження в освітній процес Університету сучасних знань від 13.12.2022*).

Оцінка змісту дисертації, її завершеності в цілому. Дослідження Колодчини Р.В. викладене українською мовою, має чітку структуру, що відповідає вимогам МОН України та порядку присудження наукового ступеня кандидата юридичних наук. Дисертація складається з анотації, змісту, переліку умовних позначень, вступу, трьох розділів, кожен з яких поділений на відповідні підрозділи, висновків, списку використаних джерел та додатку. Загальний обсяг роботи складає становить 256 сторінок, з них основного тексту – 203 сторінки, список використаних джерел – 34 сторінки (305 найменувань).

Анотація у стислій формі представляє основні тези дисертаційного дослідження, в ній наводиться перелік публікацій, в яких викладені основні результати рецензованої роботи. Анотація викладена українською та англійською мовами.

У вступі дисертаційної роботи розкривається актуальність теми та її значимість для дослідження з позицій юридичної науки.

У першому розділі здійснено загально-теоретичну характеристику проблеми адміністративно-правового регулювання надання психіатричної допомоги в Україні. Здобувачка аналізує наукові погляди щодо сутності адміністративно-правового регулювання надання психіатричної допомоги і робить декілька ключових висновків, а саме: встановлює, що поняття «психіатрична допомога», яке визначено в абз. 4 ст. 1 Закону України «Про психіатричну допомогу» містить декілька складових: діагностику, лікування (нагляд і догляд), реабілітацію і профілактику; аналізує зміст поняття «психіатрична допомога», яке визначено у Гавайській декларації Всесвітньої психіатричної асоціації (1983 р.), Резолюції Генеральної Асамблеї ООН від 17.12.1991 № 46/119 «Принципи захисту психічно хворих осіб та покращення психіатричної допомоги», Меранській декларації ВООЗ про психічне здоров'я в країнах, що утворилися після розпаду СРСР (2008 р.) і робить висновок про відповідність основних складових змісту поняття «психіатрична допомога», визначених вітчизняним законодавцем у абз. 4 ст. 1 Закону України «Про психіатричну допомогу» і відповідність його міжнародним стандартам; формулює визначення понять: «адміністративно-правове регулювання надання психіатричної допомоги», «охорона психічного здоров'я», «адміністративно-правова охорона психічного здоров'я»

Авторка виокремлює загальні і спеціальні принципи адміністративно-правового регулювання надання психіатричної допомоги, а також зазначає, що дія спеціальних принципів зумовлена особливостями здійснення психіатричного огляду, надання амбулаторної психіатричної допомоги, порядку госпіталізації до психіатричного закладу та припинення надання психіатричної допомоги. Колодчина В.Р. здійснює аналіз міжнародних нормативно-правових актів і доводить, що національне законодавство не містить вичерпного переліку

принципів надання психіатричної допомоги, які є основою адміністративно-правового регулювання у цій сфері і пропонує доповнити перелік такими принципами як: забезпечення доступу до інформації; конфіденційність; законність госпіталізації; деінституалізація; координація та взаємодія служб охорони психічного здоров'я з іншими суб'єктами надання допомоги; повнота ресурсного забезпечення та економічна ефективність служб охорони психічного здоров'я. У роботі схарактеризовано функції адміністративно-правового регулювання надання психіатричної допомоги, удосконалено зміст цього поняття, виділено загальні та спеціальні функції адміністративно-правового регулювання надання психіатричної допомоги.

Аналіз змісту поняття суб'єкт адміністративно-правового регулювання надання психіатричної допомоги дозволив запропонувати власне розуміння його змісту і обґрунтувати класифікацію залежно від основної специфіки діяльності суб'єктів, які безпосередньо здійснюють адміністративно-правове регулювання надання психіатричної допомоги або мають опосередкований вплив. Авторкою також розроблено конкретні пропозиції щодо удосконалення законодавства у досліджуваній сфері.

У другому розділі роботи авторкою досліджуються окремі елементи адміністративно-правового регулювання надання психіатричної допомоги в Україні. Зокрема досліджено форми та методи умови адміністративно-правового регулювання надання психіатричної допомоги. Запропоновано класифікувати форми адміністративно-правового регулювання надання психіатричної допомоги на: основні та допоміжні; правові й організаційні (неправові). Доведено, що за допомогою методів адміністративно-правового регулювання можна досягнути балансу публічних та приватних інтересів у регулюванні питань надання психіатричної допомоги. Здійснено класифікацію методів адміністративно-правового регулювання у сфері надання психіатричної допомоги на загальні та

спеціальні. Загальними методами визначено імперативний та диспозитивний, спеціальними – методи переконання та примусу.

Авторкою також проведено дослідження адміністративно-правових засобів регулювання надання психіатричної допомоги, удосконалено зміст цього поняття, виокремлено основні адміністративно-правові засоби регулювання надання психіатричної допомоги, до яких віднесено: ліцензування, акредитацію стандартизацію. Обґрунтовано пропозиції щодо удосконалення правового регулювання надання психіатричної допомоги.

Досліджено зміст поняття адміністративно-правових гарантій реалізації прав, свобод і законних інтересів осіб, які страждають на психічні розлади, на підставі чого запропоновано власне його визначення та виокремлено ознаки таких гарантій. Встановлено, що найбільш часто зазнають порушень такі права осіб із психічними розладами: на якісну та своєчасну медичну допомогу; на свободу та особисту недоторканість; на соціалізацію; право осіб з інвалідністю на доступність до об'єктів фізичного оточення; на доступ до інформації про діяльність та послуги, які надаються органами державної влади.

Розкрито особливості адміністративної відповідальності у сфері надання психіатричної допомоги, виокремлено три напрями її вдосконалення. Встановлено, що до адміністративних правопорушень у сфері надання психіатричної допомоги можна віднести статті: 42, 42-4, 44-1, 44-2, 44-3, 45, 45-1, 46, 46-2 КУпАП. Розкрито особливості юридичних складів правопорушень, яким властивий формальний характер, що передбачає сам факт вчинення протиправного діяння, незалежно від настання внаслідок цього негативних (несприятливих) наслідків.

У третьому розділі розглянуто особливості правового регулювання відносин у сфері надання психіатричної допомоги за кордоном. Виокремлено групи країн за такими критеріями: наявність спеціального законодавства у сфері надання

психіатричної допомоги; відсутність спеціального законодавства; формування спеціального законодавства.

Авторкою виділено групу країн, у яких через недосконале законодавче регулювання системи надання психіатричної допомоги є складнощі в доступі до психіатричної допомоги, а також існує складний порядок державного фінансування та спостерігається недостатня кількість психіатричних закладів, а також визначено чинники, які мають вирішальний вплив на розвиток та належну якість надання психіатричної допомоги в зарубіжних країнах.

На підставі аналізу позитивного зарубіжного досвіду побудови системи охорони психічного здоров'я запропоновано сформувати в Україні чотирирівневу систему охорони психічного здоров'я. Обґрунтовано доцільність узгодження Національного класифікатора України ДК 003:2010 з основними положеннями Міжнародної стандартної класифікації ISCO-08 в частині уніфікації базових понять, зокрема щодо рівнів кваліфікації, вимог кваліфікації та спеціалізації. Також запропоновано уніфікувати перелік і вимоги до професій у сфері психічного здоров'я та інше.

В кінці кожного розділу дисертації зроблено відповідні висновки, в яких надаються конкретні пропозиції та рекомендації. Висновки відповідають отриманим результатам, завданням та меті дослідження, мають вагому аргументацію, належним чином обґрунтовані і характеризуються високим рівнем достовірності.

Аналіз змісту дисертації дозволяє зробити висновок, що робота відповідає встановленим вимогам та є завершеною науковою працею, результати якої вирішують актуальне наукове завдання.

Рекомендації щодо подальшого використання результатів дисертації в практиці. Отримані результати дисертаційного дослідження Колодчини Р.В. «Адміністративно-правове регулювання надання психіатричної допомоги в Україні» можуть бути використані для подальших теоретико-правових

досліджень проблемних питань, пов'язаних з удосконаленням адміністративно-правового регулювання надання психіатричної допомоги в Україні, при підготовці наукових публікацій та монографій, в освітньому процесі юридичних закладів вищої освіти.

Зауваження щодо оформлення та змісту дисертації. Поряд із загальною позитивною оцінкою дисертаційного дослідження Колодчини Р.В., слід звернути увагу на окремі положення, які є спірними або потребують додаткової аргументації.

1. Досліджуючи можливості доступу до отримання психіатричних послуг на перехідному етапі реформування системи охорони здоров'я, зокрема у сфері психіатрії, авторка слушно відмічає недостатню кількість підготовлених сімейних лікарів, які можуть надавати базову психологічну допомогу для стабілізації психічного стану пацієнта (с. 71-72). Проте ще у 2022 році було запроваджено новий пакет – «Супровід і лікування дорослих та дітей з психічними розладами на первинному рівні медичної допомоги» у межах Програми медичних гарантій. В межах нового пакету лікар первинної ланки повинен оцінити клінічний стан пацієнта, зокрема фізичний та психологічний, щоб виявити тривожні стани, депресії та інші розлади психічного здоров'я. Тобто має надати пацієнту базову психологічну допомогу та скласти план ведення і лікування в межах своєї компетенції. Відтак виникає питання отримання сімейним лікарем таких компетенцій.

2. Аналізуючи адміністративно-правові засоби надання психіатричної допомоги (с. 118-119) авторка вказує на те, що відповідно до ст. 10 Закону України «Про психіатричну допомогу» медичні працівники, інші фахівці для допуску до роботи з особами, які страждають на психічні розлади, повинні пройти спеціальну підготовку та підтвердити свою кваліфікацію в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України. І вважає, що необхідно користуватися Порядком проведення атестації лікарів, який визначає механізм

проведення атестації лікарів з метою перевірки рівня теоретичних та практичних навичок, здобутих лікарем під час здійснення ним безперервного професійного розвитку.

Отже з одного боку є вимога обов'язкової атестації, у т.ч. сімейних лікарів, які мають надавати базову психологічну допомогу, виділення коштів з Державного бюджету на новий пакет «Супровід і лікування дорослих та дітей з психічними розладами на первинному рівні медичної допомоги», а з іншого маємо недостатню кількість підготовлених сімейних лікарів, які можуть надавати таку базову психологічну допомогу. Відтак виникає питання як дисертантка пропонує вирішити цю проблему?

3. У підрозділі 1.1 «Наукові погляди щодо сутності адміністративно-правового регулювання надання психіатричної допомоги» авторка відмічає, що питанням психічного здоров'я було присвячено низку праць фахівців з медичної, соціальної і освітньої сфер (с. 17). Також зазначає, що обговоренню психічного здоров'я присвячено увагу на глобальному рівні світової спільноти, а також вказує на те, що Міжнародний стандарт психічного здоров'я включає 10 ознак (с. 18). У роботі також здійснено аналіз основних положень Концепції розвитку охорони психічного здоров'я в Україні на період до 2030 року, визначено поняття «охорона психічного здоров'я», «адміністративно-правова охорона психічного здоров'я». Проте поняття «психічне здоров'я» залишилось поза увагою дисертантки. Вважаємо, що визначення цього поняття суттєво б покращило б зміст і логіку дослідження.

4. Вважаємо, що приділення уваги розкриттю алгоритму захисту персональних даних, вимог до фахівців, які працюють із конфіденційною інформацією і розробка пропозицій щодо удосконалення такого захисту у досліджуваній сфері суттєво покращило б зміст самої роботи.

5. Досліджуючи форми адміністративно-правового регулювання надання психіатричної допомоги (с. 88) авторка зазначає, що «відповідно до ст. 5 Закону

«Про психіатричну допомогу» держава гарантує: належне фінансове забезпечення надання психіатричної допомоги населенню, затвердження та виконання державних цільових програм у цій сфері; безоплатне надання медичної допомоги особам, які страждають на психічні розлади, у державних та комунальних закладах охорони здоров'я та безоплатне або на пільгових умовах забезпечення їх лікарськими засобами і виробами медичного; грошову допомогу». Проте за даними Державної служби статистики України пацієнти 89% купували медикаменти перебуваючи у стаціонарі, 60,7 % приносили у лікарню постільну білизну, 70,5% вимушені були купувати їжу. Окрім цього суттєвими перешкодами у доступі до психіатричної допомоги відмічають часові обмеження, пов'язані з тим, щоб дістатися до медичного закладу і назад, час на отримання психіатричної допомоги, а також обмежена транспортна доступність.

Найбільш уразливими залишаються люди, які проживають на тимчасово окупованих територіях та в зонах активних бойових дій, де кожен третій повідомляє про обмежений доступ до послуг та ліків, порівняно з кожним п'ятим в цілому по країні. Виходить, що державні гарантії є декларативними з огляду на наведене вище. Цікавить думка авторки щодо вирішення питання доступу до психіатричної допомоги різних верств населення, перш за все, адміністративно-правовими засобами.

Зазначені дискусійні погляди і зауваження щодо окремих положень дисертації не впливають на її загальну позитивну оцінку, оскільки стосуються не принципових авторських позицій, а спрямовані на творчий науковий пошук відповідно до обраної тематики.

Відсутність порушень академічної доброчесності. Під час вивчення як дисертаційного дослідження, так і наукових публікацій, фактів порушень академічної доброчесності не виявлено. Дисертація Колодчини Р.В. «Адміністративно-правове регулювання надання психіатричної допомоги в Україні» є оригінальною, самостійно виконаною науковою працею.

ВИСНОВОК

про відповідність дисертації встановленим вимогам

Дисертація Колодчини Роксолани Володимирівни «Адміністративно-правове регулювання надання психіатричної допомоги в Україні», подана на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук, є самостійним, комплексним, цілісним, завершеним науковим дослідженням, містить нові науково обґрунтовані результати, що відрізняються новизною в постановці і вирішенні важливого наукового завдання – удосконалення механізму правового регулювання відносин у сфері надання психіатричної допомоги. Дисертація відповідає всім вимогам пунктів 9, 11-13 Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567, а її авторка, Колодчина Руслана Володимирівна, заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата юридичних наук зі спеціальності 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Офіційний опонент:

**Завідувач кафедри цивільного права і процесу
Державного податкового університету
доктор юридичних наук, професор**

Гм-

Державний податковий університет	
Підпис <i>Чеховська І.</i>	засвідчую:
<i>Чеховська І.</i>	Учений секретар
« 17 »	12 20 23 р.

Ірина ЧЕХОВСЬКА